

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕНІТЕНЦІАРНА ПСИХОЛОГІЯ»

Освітній рівень другий (магістерський) рівень
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 225 «Медична психологія»

Автори: канд.пед.наук, викладач Прудка Л. М.

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри, професор _____ Матяш М.М.

Модуль 1. Пенітенціарна психологія як наука. Психологія особистості засудженого

Тема 1. Пенітенціарна психологія у структурі психологічного знання. (практичне заняття – 2 години)

Мета заняття: Систематизувати та поглибити знання студентів про поняття, завдання та структуру пенітенціарної психології.

План заняття:

1. Поняття та предмет пенітенціарної психології та її структура.
2. Задачі та проблеми пенітенціарної психології.
3. Зв'язок пенітенціарної психології з іншими науками.
4. Методи та принципи пенітенціарної психології.
5. Місце пенітенціарної психології у системі наук.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Наукові підходи до визначення поняття «пенітенціарна психологія»
2. Об'єкт та предмет пенітенціарної психології.
3. Методологічна основа пенітенціарної психології.
4. Основні завдання пенітенціарної психології.
5. Відмінність пенітенціарної психології від кримінальної та судової психології.
6. Проблеми пенітенціарної психології.

Практичні завдання: Написати есе на тему: «Значення пенітенціарної психології у сучасному світі».

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Виникнення й основні етапи розвитку пенітенціарно-психологічних поглядів.
2. Задачі та проблеми пенітенціарної психології.
3. Зв'язок пенітенціарної психології з іншими науками.
4. Методи та принципи пенітенціарної психології.

5. Значення пенітенціарної психології. Історія і соціальна зумовленість системи кримінальних покарань.
6. Концепція відплати І. Канта і Бредлі.
7. Концепція покарання як страхання чи попередження (І. Бентам і Ч. Беккарія).
8. Концепція покарання як виправлення чи перевиховання.
9. Поняття й механізми покарання в юридичному та психологічному аспектах.
10. Міждисциплінарний зв'язок пенітенціарної психології з іншими галузями наукового знання.

Завдання для тестового контролю:

1. Коли вперше виникли пенітенціарно-психологічні погляди?

- А) У середньовіччі
- Б) У XVIII столітті
- В) У XX столітті
- Г) У античні часи

2. Яка основна задача пенітенціарної психології?

- А) Допомога в виконанні покарань
- Б) Підтримка морального стану в'язнів
- В) Робота над перевихованням засуджених
- Г) Психотерапія персоналу в'язниці

3. З якою наукою пенітенціарна психологія не має прямого зв'язку?

- А) Соціологія
- Б) Юриспруденція
- В) Біологія
- Г) Криміналістика

4. Пенітенціарна психологія це...

- А) Вивчення психічних розладів засуджених.
- Б) Наука про психологічні аспекти покарань і перебування у місцях позбавлення волі.
- В) Дослідження психології працівників в'язниць.

Г) Вивчення соціальних аспектів злочинності.

5. Який метод не є типовим для пенітенціарної психології?

А) Спостереження

Б) Експеримент

В) Анкетування

Г) Гіпноз

6. Який фактор не впливав на формування системи кримінальних покарань?

А) Релігійні переконання

Б) Економічні умови

В) Культурні традиції

Г) Космічні явища

7. Чий підхід до покарання базується на принципі відплати?

А) І. Бентам

Б) І. Кант

В) Ч. Беккарія

Г) Бредлі

8. Хто з наступних теоретиків розглядав покарання як механізм страхування?

А) І. Бентам

Б) Ч. Беккарія

В) І. Кант

Г) Бредлі

9. Покарання з метою перевиховання спрямоване на:

А) Відплату

Б) Страхування

В) Попередження

Г) виправлення

10. У юридичному контексті покарання часто розглядається як:

А) Механізм відповідальності

Б) Метод перевиховання

В) Система страхування

Г) Психотерапевтичний інструмент

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник /за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.

Тема № 2. Історія розвитку пенітенціарної психології. Основні напрямки пенітенціарної психології західних країн

(практичне заняття – 4 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з історією розвитку пенітенціарної психології та основними напрямками пенітенціарної психології західних країн

План заняття:

1. Розвиток пенітенціарно-психологічних поглядів до революції 1917 року.
2. Становлення пенітенціарно-психологічних поглядів у 20-30 роки.
3. Розвиток пенітенціарно-психологічних поглядів у 60-90 роки.
4. Кризові явища у сучасній пенітенціарній психології.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Пенітенціарні теорії тюремних закладів у західних країнах.

2. Пенітенціарні моделі тюремних закладів у європейських країнах.
3. Діагностика та класифікація ув'язнених на зразок західних країн.
4. Програми і методи психокорекційної роботи з ув'язненими.
5. Критерії прогнозування поведінки ув'язнених у пенітенціарних теоріях та практиці західних країн.

Практичні завдання: «Створення інфографіки: Історія розвитку пенітенціарної психології та її головні напрямки в західних країнах»

Опис завдання:

Студенти поділяються на групи по 3-4 особи.

Кожна група отримує завдання дослідити різні етапи розвитку пенітенціарної психології та її ключові напрямки в західних країнах.

За допомогою доступних ресурсів (лекційні матеріали, наукова література, інтернет-ресурси тощо) групи повинні зібрати інформацію зі своєї теми.

На основі отриманої інформації студенти створюють інфографіку, яка відображає ключові моменти, дати, особистості, події та теорії, що вплинули на формування пенітенціарної психології у західних країнах.

Після завершення роботи кожна група представляє свою інфографіку і розповідає про зібрану інформацію.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Перші кроки пенітенціарної психології: Від античності до Просвітництва.
2. Роль Філософії Просвітництва в формуванні підходів до покарання і в'язничної психології.
3. Основні засади пенітенціарної психології у США: від Філадельфійської системи до сучасних підходів.
4. Пенітенціарна психологія в Великобританії: від викликів Вікторіанської ери до сучасності.
5. Еволюція покарань у Франції: вплив психологічних досліджень на реформи у в'язничній системі.
6. Скандинавська модель в'язничної психології: принципи гуманного підходу і їх вплив на зниження злочинності.

7. Методи реабілітації та перевиховання у в'язницях Німеччини: психологічний підхід до засуджених.

8. Терапевтичні спільноти в італійських в'язницях: психологічні та соціальні аспекти роботи.

Завдання для тестового контролю:

1. Які характеризуючі риси пенітенціарно-психологічних поглядів спостерігалися до революції 1917 року?

- А. Основний акцент на індивідуальний підхід до засудженого.
- Б. Важливість соціальних факторів у формуванні злочинної поведінки.
- В. Наголос на строге покарання як основний спосіб виправлення.
- Г. Вивчення психології мас та їх вплив на злочинність.

2. Що було ключовим для пенітенціарно-психологічних поглядів у 20-30 роках?

- А. Застосування психоаналітичних теорій у вивченні злочинців.
- Б. Створення перших наукових моделей поведінки злочинців.
- В. Розвиток соціально-психологічних методів дослідження.
- Г. Вивчення впливу генетики на злочинну поведінку.

3. Який напрямок пенітенціарно-психологічних поглядів домінував у 60-90 роках?

- А. Розробка методик діагностики та корекції злочинної поведінки.
- Б. Вивчення взаємодії між особистістю та середовищем у тюрмах.
- В. Розгляд злочинності як соціального явища.
- Г. Аналіз психологічних механізмів злочинної поведінки.

4. Яке з нижчезазначених є одним із кризових явищ у сучасній пенітенціарній психології?

- А. Зниження ефективності психокорекційних програм.
- Б. Зростання кількості не виправимих злочинців.
- В. Відсутність системного підходу до вивчення злочинців.
- Г. Недостатнє фінансування наукових досліджень у цій області.

5. Яка з наступних є однією з популярних пенітенціарних теорій у західних країнах?

- А. Паноптична модель.
- Б. Терапевтична спільнота.
- В. Модель відкритого типу тюрми.
- Г. Системний підхід до реабілітації засуджених.

6. Який з наступних методів є основним для діагностики та класифікації ув'язнених у західних країнах?

- А. Генетичне тестування.
- Б. Глибинні інтерв'ю.
- В. Стандартизовані психологічні тести.
- Г. Соціометричне дослідження.

7. Що є характерним для програм та методів психокорекційної роботи з ув'язненими у західних країнах?

- А. Переважно групові заняття.
- Б. Акцент на індивідуальну роботу з кожним засудженим.
- В. Застосування альтернативних методів, таких як медитація та йога.
- Г. Короткострокові інтенсивні програми.

8. На якому з нижчезазначених критеріїв ґрунтується прогнозування поведінки ув'язнених у пенітенціарних теоріях та практиці західних країн?

- А. Попередній досвід злочинної діяльності.
- Б. Результати психологічного тестування.
- В. Особистісні якості та характер.
- Г. Соціальний статус та освіта.

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник /за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.

Тема № 3. Психологія особистості засудженого

(практичне заняття – 4 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з типовими психічними станами засуджених та сучасними психотерапевтичними практиками виправлення та перевиховання.

План заняття:

1. Поняття особистості засудженого.
2. Типові психічні стани засуджених (стан очікування змін; стан нетерплячості; стан тривоги; стан безнадійності, приреченості, пригнічений стан, стан надії і впевненості; стан нудьги; стан; туга за домівкою, рідними, волею.
3. Сучасні психотерапевтичні практики виправлення і перевиховання (біхевіористична, психоаналітична, когнітивна, поведінково-когнітивна та ін.)

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Особливості формування особистості в умовах ізоляції.
2. Самооцінка засудженого та її роль у процесі ресоціалізації.
3. Внутрішні конфлікти засудженого: причини, прояви та методи корекції.
4. Механізми психологічної захисту у засуджених.
5. Психологія особистості жінок-засуджених.
6. Вплив попереднього життєвого досвіду на психологію засудженого.
7. Психосоціальна динаміка груп засуджених.
8. Роль сім'ї в психології особистості засудженого.
9. Культурні та релігійні особливості психології засудженого.

10. Вплив віку на психологію особистості засудженого.

Практичні завдання: «Психологічний портрет засудженого через літературний образ».

Мета: Розкрити глибинні психологічні особливості особистості засудженого, використовуючи літературні техніки для створення багатовимірного персонажу.

Завдання:

- Оберіть літературний жанр для своєї роботи: оповідання, поезія, монолог, лист, днівниковий запис тощо.

- Створіть головного персонажа – засудженого. Визначте його основні психологічні риси, життєву історію, мотиви вчиненого злочину, внутрішні конфлікти.

- Використовуючи обрані вами психологічні риси, побудуйте історію чи ситуацію, в якій ці риси найбільше проявляться.

- Проаналізуйте реакцію вашого персонажа на різні життєві обставини: взаємодія з іншими засудженими, реакція на покарання, спілкування з родиною чи втрата зв'язку з нею тощо.

У вашому творі намагайтеся передати не тільки зовнішній світ персонажа, але й його внутрішній світ, емоції, почуття, думки.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Динаміка особистості засудженого: період після арешту, період, що настає після набуття вироком законної сили, період адаптації, період появи і розвитку нових інтересів, період відносної особистісної стабілізації, період, що передуює звільненню.

2. Типологія осіб, позбавлених волі.

3. Психологічна характеристика жінок, неповнолітніх, які відбувають покарання.

4. Сучасні психотерапевтичні практики виправлення і перевиховання (біхевіористична, психоаналітична, когнітивна, поведінково-когнітивна та ін.)

5. Детермінанти формування психологічних особливостей у позбавлених волі (ізоляція від суспільства і перебування у замкненому середовищі; наявність режиму у місцях позбавлення волі; тотальна регламентація поведінки;

обмеження у задоволенні потреб; зміна звичного способу життя, переживання, пов'язані із перспективою позбавлення волі

Завдання для тестового контролю:

1. Що входить до поняття «особистість засудженого»?

- А. Індивідуальні особливості та риси характеру
- Б. Соціальний статус у в'язниці
- В. Психічний стан засудженого
- Г. Причини злочину

2. Співставте психічний стан засудженого із його описом:

- А. Стан тривоги
 - Б. Стан надії і впевненості
 - В. Стан туги за домівкою
 - Г. Стан нетерплячості
- 2.1 Відчуття тривожності та невпевненості у майбутньому.
 - 2.2 Сильне бажання повернутися до рідних, згадки про дім.
 - 2.3 Впевненість у своєму позитивному майбутньому, оптимізм.
 - 2.4 Нездатність очікувати, незадоволення.

3. Опишіть особливості особистості засудженого під час періоду, що передує звільненню.

4. Яка з наведених характеристик є типовою для неповнолітніх, які відбувають покарання?

- А. Поведінкова агресія
- Б. Висока стабільність у прийнятті рішень
- В. Схильність до конформізму
- Г. Високий рівень емоційної зрілості

5. Співставлення: Виберіть відповідний психотерапевтичний підхід до описаного методу:

- А. Робота над переосмисленням думок та переконань
 - Б. Аналіз взаємозв'язків між дитинством та поточною поведінкою
 - В. Навчання конкретних поведінкових реакцій на стимули
- 5.1 Когнітивна

5.2. Психоаналітична

5.3 Біхевіористична

6. Як обмеження у задоволенні потреб може впливати на формування психологічних особливостей у позбавлених волі?

7. Що визначає «тотальну регламентацію поведінки» у в'язниці?

А. Наявність строгих правил і вимог

Б. Вільний вибір дій засудженим

В. Взаємодія із в'язничним персоналом на рівноправній основі

Г. Постійний контроль та нагляд.

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник /за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.

Тема № 4. Психологічна класифікація засуджених як основа диференційованого та індивідуального підходу до їхньої особистості

(практичне заняття – 4 години)

Мета заняття: ознайомити студентів із психологічною класифікацією засуджених як основи диференційованого та індивідуального підходів до їхньої особистості.

План заняття:

1. Поняття типології класифікації засуджених у пенітенціарних закладах.
2. Підходи до типології і класифікації злочинів.
3. Пенітенціарна психологічна типологія і класифікація засуджених.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Які основні критерії використовуються для психологічної класифікації засуджених?
2. Яка роль диференційованого підходу до особистості засудженого?
3. Як психологічна класифікація засуджених може сприяти індивідуальному підходу?
4. Які психологічні типи засуджених ви знаєте?
5. Чому важливо розглядати засуджених як індивідуальності з унікальними психологічними особливостями?
6. Які можливі проблеми або труднощі можуть виникнути при класифікації засуджених?
7. Як психологічна класифікація може впливати на програму виправлення та перевиховання засудженого?
8. Які психологічні особливості необхідно враховувати при підході до роботи з конкретним типом засудженого?

Практичні завдання: «Креативна карта психологічної класифікації засуджених»

Мета: Розвинути розуміння та критичне мислення стосовно психологічної класифікації засуджених та її значущості для диференційованого та індивідуального підходу до особистості засудженого.

Завдання:

Дослідження: Проведіть коротке дослідження щодо психологічної класифікації засуджених. Визначте основні критерії та типи, які використовуються в сучасній практиці.

Створення: На основі отриманої інформації розробіть креативну карту, де кожен тип засудженого буде представлений у вигляді символу або образу. Ви можете використовувати різні кольори, форми та текст для представлення особливостей кожного типу.

Аналіз: Для кожного типу напишіть короткий аналіз, в якому визначте:

- Основні психологічні особливості
- Потенційні проблеми та виклики, які можуть виникнути під час взаємодії з цим типом
- Методи та підходи, які будуть найефективнішими для роботи з конкретним типом

Представлення: Презентуйте вашу креативну карту перед групою. Обговоріть, чому ви обрали саме такі символи/образи для кожного типу та яке їх значення в контексті диференційованого та індивідуального підходу.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Теоретичні основи психологічної класифікації засуджених: ключові поняття та принципи.
2. Кореляція між типом злочину та психологічним профілем злочинця: міфи та реальність.
3. Вплив умов утримання в пенітенціарних закладах на психологічний стан засуджених.
4. Диференційований підхід до реабілітації засуджених на основі психологічної класифікації.
5. Чинники, що впливають на формування психологічної типології засуджених.
6. Застосування психологічної класифікації засуджених в міжнародній практиці.

7. Критика та обмеження психологічної класифікації засуджених: проблеми та перспективи.

8. Етичні аспекти психологічної класифікації засуджених.

9. Вплив соціального, культурного та гендерного контексту на психологічну класифікацію засуджених.

10. Психологічна класифікація та перспективи ресоціалізації засуджених у суспільство.

Завдання для тестового контролю:

1. Що розуміють під поняттям «типологія класифікації засуджених у пенітенціарних закладах»?

A) Система критеріїв для розподілу засуджених за статтю злочину
B) Методика оцінки психічного стану засуджених
C) Система критеріїв для розподілу засуджених за психологічними характеристиками

D) Перелік злочинів, за якими можна бути засудженим

2. Які основні підходи до типології і класифікації злочинів існують?

Виберіть правильні відповіді.

A) По типу потерпілого
B) По мотивації злочинця
C) По середовищу вчинення злочину
D) По психологічному профілю злочинця

3. Опишіть, чому пенітенціарна психологічна типологія і класифікація засуджених є важливою для диференційованого та індивідуального підходу до особистості засудженого.

4. *Вірно/Невірно:* Пенітенціарна психологічна типологія базується виключно на психологічних характеристиках засуджених, не враховуючи злочин, за який особа була засуджена.

5. Співставлення: З'єднайте поняття з відповідним описом:

A) Типологія класифікації
B) Підходи до типології злочинів
C) Пенітенціарна психологічна типологія

5.1 Система розподілу засуджених за психологічними особливостями в умовах в'язниці.

5.2 Категорії або групи, у які об'єднуються однорідні за певними ознаками об'єкти.

5.3 Методики або підходи до визначення та аналізу злочинів з урахуванням різних критеріїв.

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник /за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.

Тема № 5. Колективи засуджених та їхня психологічна характеристика

(практичне заняття – 2 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з соціально-психологічними характеристиками груп засуджених.

План заняття:

1. Основні детермінанти формування малих груп засуджених.
2. Соціальна та психологічна характеристика груп засуджених.

3. Кримінальна субкультура: поняття, суспільна небезпека, форми та засоби впливу на правопорядок установах виконання покарань.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Психологічна характеристика мікрогруп засуджених (Я. Конратсьєв).
2. Класифікація мікроколективів засуджених відповідно до наукових поглядів В.Васильєвого, Ю.Чуфаровського.
3. Діяльність виправно-трудоувих установ та інших органів, які виконують покарання.
4. Кримінологічні критерії класифікації засуджених.
5. Стратифікаційний поділ засуджених за місцем, яке вони займають в ієрархічній системі кримінального світу.
6. Лідерство та настрої в колективі. Види та функції лідерів.
7. Функції групових настроїв.
8. Функціональне навантаження злочинного жаргону. Татуювання та трактування їхньої символіки у злочинному середовищі.

Практичні завдання: «Створення психологічного портрета колективу засуджених».

Мета завдання: Дослідження психологічних особливостей конкретного колективу засуджених, аналіз факторів, що впливають на формування його структури та динаміки взаємовідносин, а також розробка рекомендацій для оптимізації психологічної атмосфери в колективі.

Завдання:

1. Оберіть конкретний пенітенціарний заклад (або ж створіть умовний) і припустимо, що вам дали можливість провести дослідження серед його мешканців.
2. Розробіть методику для дослідження психологічної характеристики колективу засуджених (анкети, інтерв'ю, спостереження тощо).
3. На основі отриманих даних створіть «психологічний портрет колективу», включаючи такі аспекти:

- Загальний психологічний клімат в колективі.
- Домінуючі типи особистостей.
- Взаємовідносини між ув'язненими: лідери, «середній склад», відморожені.
- Основні конфлікти та проблеми в колективі.
- Фактори, що впливають на психологічний стан колективу (умови утримання, дії адміністрації закладу, зовнішні впливи тощо).

Розробіть рекомендації для оптимізації психологічної атмосфери в обраному вами колективі засуджених. Які психологічні програми або підходи можна застосувати для покращення ситуації?

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. «Історичний огляд формування колективів засуджених: від перших згадок до сучасності»:
 - Етапи розвитку колективів засуджених.
 - Як змінювалася структура та взаємодія у цих колективах.
2. «Соціально-психологічна структура колективів засуджених»
 - Ієрархічна система у колективах засуджених.
 - Роль лідерства та взаємодії між членами.
3. «Механізми саморегуляції та самоорганізації в колективах засуджених»
 - Як колективи самостійно формують свої правила та норми.
 - Чим відрізняються ці механізми від інших соціальних груп.
4. «Психологічна динаміка в колективах засуджених: від інтеграції до конфлікту»
 - Які етапи проходить засуджений при входженні в колектив.
 - Чому виникають конфлікти та як їх вирішують.
5. «Психологічні особливості лідера в колективах засуджених»
 - Які риси характеру є типовими для лідерів.
 - Яка роль лідера в структурі колективу.
6. «Символіка та коди в колективах засуджених: татуювання, жестіка, жаргон»
 - Яке значення мають різні символи для членів колективу.

- Як вони допомагають у взаємодії та самоідентифікації.

7. «Вплив умов ув'язнення на психологічний стан та динаміку колективів засуджених»

- Як змінюється поведінка засуджених в залежності від умов утримання.

- Який вплив на психіку має ізоляція від суспільства..

Завдання для тестового контролю:

1. Які основні чинники впливають на формування малих груп засуджених?

- a) Кримінальний досвід.
- b) Вік.
- c) Тип вчиненого злочину.
- d) Етнічна приналежність.

2. Яка з характеристик НЕ є типовою для соціального портрету групи засуджених?

- a) Низький рівень освіти.
- b) Висока самооцінка.
- c) Нестабільні сімейні відносини.
- d) Агресивна поведінка.

3. Згідно з дослідженням Я. Конратьєва, яка психологічна особливість є найбільш важливою для мікрогруп засуджених?

- a) Солідарність.
- b) Індивідуалізм.
- c) Взаємодопомога.
- d) Конфліктність.

4. За яким критерієм В.Васильєв класифікував мікроколективи засуджених?

- a) За статтю злочину.
- b) За тривалістю засудження.
- c) За типом установи, де перебуває засуджений.
- d) За рівнем агресивності.

5. Яка основна мета виправно-трудових установ?

- a) Покарання засуджених.
- b) Соціальна адаптація та реабілітація.
- c) Забезпечення дешевої робочої сили.
- d) Ізоляція злочинників від суспільства.

6. Який із засобів є основним для впливу кримінальної субкультури на правопорядок у виправних установах?

- a) Фізичний тиск.
- b) Брифінги та настанови.
- c) Економічний вплив.
- d) Злочинний жаргон та символіка.

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник /за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.— Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.

Тема № 6. Психологічні особливості ресоціалізації засуджених

(практичне заняття – 2 години)

Мета заняття: формування професійних умінь і навичок практичного застосування особливостей професійного спілкування реабілітолога з різними пацієнтами.

План заняття:

1. Пізнавальні процеси у засуджених. Вплив на пізнавальну діяльність засуджених умов відбування покарання.
2. Соціальна і соціально-психологічна адаптація засуджених.
3. Особливості емоційно-вольової сфери засуджених.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Суб'єктивні та об'єктивні чинники адаптації до умов соціальної ізоляції.
2. Індивідуально-психологічні та соціальні особливості волі засуджених.
3. Характер засудженого. Виправлення характеру і ресоціалізації засуджених.
4. Види здібностей у засуджених.
5. Психологічні особливості засуджених відповідно до їх вікової категорії та статті.
6. Психологічні особливості осіб, що засуджені вперше.
7. Психологічна складова щодо виправлення засуджених у колоніях загального та строгого режиму.
8. Емоційно-вольові властивості особи небезпечних рецидивістів.

Практичні завдання:

1. Креативний підхід:

Розробка інноваційних методик, що спрямовані на полегшення процесу ресоціалізації засуджених. Методика повинна бути підтримана психологічними доказами та науковою базою. Презентація розробленої методики перед групою.

2. Дискусійний клуб:

Організація дискусії на тему «Бар'єри та можливості у процесі ресоціалізації засуджених». Запрошення до участі в дискусії студентів, викладачів та експертів.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Визначення та основні етапи ресоціалізації засуджених.
2. Психологічні бар'єри та виклики ресоціалізації.
3. Роль сім'ї та близьких у процесі ресоціалізації засуджених.
4. Сучасні методики підтримки та ресоціалізації засуджених.
5. Роль професійних психологів у ресоціалізації засуджених.
6. Вплив умов ув'язнення на процес ресоціалізації.
7. Кейс-стаді: успішні історії ресоціалізації. Розгляд конкретних випадків успішної ресоціалізації, факторів успіху та психологічних особливостей таких історій.
8. Роль громадських організацій у підтримці та ресоціалізації засуджених.

Завдання для тестового контролю:

1. Які основні пізнавальні процеси розглядаються у контексті психології засуджених?
2. Як умови ув'язнення впливають на пізнавальні здібності засуджених?
Наведіть приклади позитивного та негативного впливу умов відбування покарання на пізнавальну діяльність.
3. Що таке соціальна адаптація у контексті засуджених?
4. Які основні фактори впливають на соціально-психологічну адаптацію засуджених до умов ув'язнення?
5. Які суб'єктивні чинники впливають на процес адаптації засуджених?
6. Як відрізняється воля засуджених від волі не засуджених осіб?
7. Які соціальні чинники можуть формувати особливості волі засуджених?
8. Які емоційні особливості є характерними для засуджених?
9. Яке значення має вольова сфера в житті особи, яка відбуває покарання?
10. Які характерні риси особистості можуть бути притаманні засудженим особам?
11. Чи можна вважати, що характер засудженого може змінитися під впливом умов ув'язнення? Чому?
12. Які методи виправлення характеру засуджених ви знаєте?

13. Яка роль ресоціалізації у процесі виправлення характеру засуджених?

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник / за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.

Тема № 7. Особливості конфліктів в середовищі засуджених: вирішення та попередження

(практичне заняття – 2 години)

Мета заняття: формування професійних умінь і навичок практичного застосування методики вирішення конфліктів в середовищі засуджених: прийоми структурного методу, прийоми міжособистісного врегулювання.

План заняття:

1. Поняття «конфлікт». Причини конфліктів серед засуджених: об'єктивні та суб'єктивні.

2. Особливості конфліктів в середовищі засуджених. Конфлікти деструктивного та конструктивного характеру. Причини виникнення.

3. Методика вирішення конфліктів в середовищі засуджених: прийоми структурного методу, прийоми міжособистісного врегулювання.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Образ типового «конфліктного» злочинця.
2. Схема розв'язання конфлікту. Контроль конфліктних ситуацій.
3. Особливості профілактики та вирішення конфліктів в середовищі засуджених.
4. Прогнозування, діагностика, профілактика виникнення конфліктів.
5. Основні психологічні засоби дозволу конфліктних ситуацій у середовищі засуджених.

Практичні завдання: Аналіз конкретного випадку

Мета: Вивчити конкретний випадок конфлікту в середовищі засуджених.

Оберіть або придумайте реальний випадок конфлікту в умовах в'язниці або іншого місця позбавлення волі.

Опишіть основні учасників конфлікту, їхні мотиви та інтереси.

Визначте, що спричинило конфлікт.

Запропонуйте стратегії вирішення цього конфлікту.

Розробіть план дій для попередження подібних конфліктів у майбутньому.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Історичний аспект конфліктів у в'язницях:
 - Еволюція конфліктів у в'язницях протягом років.
 - Особливості конфліктних ситуацій в різних культурах і епохах.
2. Психологічні причини конфліктів серед засуджених:
 - Роль стресу та травми в конфліктних ситуаціях.
 - Вплив умов ув'язнення на емоційний стан особи.
3. Соціальні чинники конфліктів в умовах в'язниці:
 - Групова динаміка та її роль в конфліктних ситуаціях.
 - Взаємини «старожилів» і «новачків» у в'язницях.
4. Стратегії вирішення конфліктів у в'язницях:
 - Переговори як метод вирішення конфліктів.

- Роль медіатора в конфліктних ситуаціях.
- 5. Програми ресоціалізації як засіб попередження конфліктів.
- Педагогічні та психологічні аспекти програм ресоціалізації.
- Вивчення відгуків засуджених про ефективність різних програм.
- 6. Роль персоналу в'язниці в попередженні та вирішенні конфліктів.

Завдання для тестового контролю:

1. Що включає в себе поняття «конфлікт»?
 - a) Непорозуміння між двома сторонами.
 - b) Опозиція інтересів, переконань або потреб.
 - c) Фізична бійка між особами.
 - d) Відсутність співпраці.
2. **Вірно/невірно:** Об'єктивні причини конфліктів серед засуджених стосуються особистих відчуттів і сприйняття засудженим свого становища.
3. **Яка з наступних характеристик є особливістю конфліктів в середовищі засуджених?**
 - a) Закритість середовища.
 - b) Високий рівень тривожності.
 - c) Обмежений доступ до ресурсів.
 - d) Всі вищезазначені.
4. **Завершити речення:** Конфлікти деструктивного характеру відрізняються від конфліктів конструктивного характеру тим, що ...
5. **Що включає в себе схема розв'язання конфлікту?**
 - a) Визначення причин конфлікту.
 - b) Вибір методів вирішення.
 - c) Реалізація вибраного методу.
 - d) Всі вищезазначені.

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник /за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.

Тема № 8. Робота психологічної служби у місцях виконання покарань

(практичне заняття – 2 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з роботою психологічної служби у місцях виконання покарань

План заняття:

1. Функції і завдання психологічної служби у місцях виконання покарань.
2. Структура діяльності персоналу в установах виконання покарань.
3. Завдання та функції психологічної служби установ виконання покарань.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Нормативні документи.
2. Психологічний супровід засудженого у період адаптації.
3. Психологічний супровід неповнолітніх.

4. Специфіка психологічного супроводу засуджених до довічного ув'язнення.

5. Робота психологів із засудженими групи ризику (суїциденти, засуджені з нетрадиційною сексуальною орієнтацією, засуджені за зґвалтування, дітовбивство, із найнижчої кримінальної страти та ін.).

Практичні завдання:

Завдання 1. Кейс-стаді:

Уявіть, що ви є психологом у виправному закладі. Останнім часом серед засуджених збільшилася кількість конфліктів. Керівництво закладу звернулось до вас з проханням допомогти вирішити цю проблему.

Опишіть план дій, як ви б займалися цією проблемою.

Які методи діагностики та взаємодії з засудженими ви б використовували?

Як б ви працювали з особовим складом закладу, щоб мінімізувати конфлікти?

Завдання 2. Розробка програми:

Розробіть коротку програму психологічних тренінгів для засуджених, спрямовану на розвиток навичок міжособистісної взаємодії та управління конфліктами.

Які основні теми будуть включені в програму?

Які вправи і методики ви б використовували?

Як б ви залучали засуджених до участі в тренінгах?

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Основні завдання та функції психолога у виправних установах: від діагностики до реабілітації.

2. Методики діагностики особистості засудженого: основні підходи та їх ефективність у контексті виправних установ.

3. Психологічна підготовка персоналу виправних установ: методи, програми та їх важливість.

4. Робота з особливими категоріями засуджених: підлітки, жінки, особи із психічними розладами.
5. Використання групових терапевтичних методів у роботі з засудженими: ефективність та особливості проведення.
6. Стрес та вигорання серед персоналу виправних установ: роль психолога у попередженні та корекції.
7. Етичні проблеми у роботі психолога у місцях виконання покарань: дилеми, проблеми конфіденційності, взаємодія з адміністрацією.
8. Інноваційні методики та техніки в роботі психолога з засудженими: сучасний досвід та перспективи застосування.
9. Роль психологічної підтримки сім'ї засудженого: методи роботи, важливість для процесу ресоціалізації.

Завдання для тестового контролю:

1. Яке основне завдання психологічної служби у виправних установах?
 - a) Контроль поведінки засуджених.
 - b) Надання психотерапевтичної допомоги.
 - c) Ресоціалізація засуджених.
 - d) Адміністрація установи.
2. Так/Ні: Чи є психологічний супровід засудженого у період адаптації однією з ключових функцій психологічної служби?
3. Яка категорія засуджених може вважатися найскладнішою для психологічного супроводу?
 - a) Неповнолітні.
 - b) Засуджені до довічного ув'язнення.
 - c) Засуджені за незначні злочини.
 - d) Засуджені на короткі терміни.
4. Психологічний супровід осіб із _____ сексуальною орієнтацією вимагає особливого підходу через додаткові ризики дискримінації та насильства.
5. Так/Ні: Чи регулюється діяльність психологічної служби у місцях виконання покарань нормативними документами?

6. З якою категорією засуджених психологи працюють, враховуючи підвищений ризик суїциду?

- a) Засуджені за вандалізм.
- b) Засуджені за зґвалтування.
- c) Суїциденти.
- d) Засуджені за злочини проти власності.

7. Які основні завдання психолога при роботі із засудженими групи ризику?

8. Специфіка роботи психолога із засудженими, які вчинили _____, потребує особливого підходу через емоційний та моральний тягар злочину.

- a) Дітовбивство.
- b) Крадіжку.
- c) Шахрайство.
- d) Хуліганство.

9. Що таке ресоціалізація засуджених та чому вона є важливою для психологічної служби?

10. Який метод є найефективнішим у роботі психолога з засудженими, що належать до групи високого ризику?

- a) Групова терапія.
- b) Індивідуальна консультація.
- c) Лекції з психології.
- d) Семінари для покращення соціальних навичок.

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник /за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.

Тема № 9. Програми та методи вивчення особистості засудженого та середовища засуджених

(практичне заняття – 2 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з програмами та методами вивчення особистості засудженого та середовища засуджених

План заняття:

1. Програми вивчення особистості та середовища засуджених.
2. Методи вивчення особистості та середовища засуджених

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Історичні аспекти проблеми вивчення засуджених у вітчизняній пенітенціарній психології.
2. Принципи вивчення особистості та групи (колективу) засуджених..
3. Використання даних вивчення особистості та середовища засуджених у практичній діяльності.
4. Вивчення досвіду роботи пенітенціарних психологів інших держав (Болгарії, Угорщини та ін.)

Практичні завдання: Розробка власної методики дослідження

Мета: Розробити унікальну методику для вивчення особистості засудженого та/або середовища засуджених.

Завдання:

Вибір напрямку дослідження: Визначте, який аспект особистості або середовища вас цікавить найбільше. Це може бути, наприклад, вивчення

мотивації до поведінки, відносини в групі, ставлення до адміністрації установи тощо.

Теоретична підготовка: Ознайомтеся з наявними методами та дослідженнями, пов'язаними із вибраним аспектом. Виділіть їхні сильні та слабкі сторони.

Розробка методики: Складіть план вивчення:

Визначте мету та завдання дослідження.

Виберіть методи збору інформації (опитування, спостереження, інтерв'ю тощо).

Розробіть інструментарій для збору даних (опитник, план спостереження тощо).

Проведення «пробного» дослідження: Оберіть невелику групу (можливо, ваші однокласники), яка б пройшла вашу методику. Зберіть та проаналізуйте отримані дані.

Оцінка методики: На підставі отриманих результатів, визначте, наскільки ефективна ваша методика, які є її слабкі та сильні сторони.

Презентація результатів: Підготуйте презентацію вашої методики, результатів пробного дослідження та висновків. Презентуйте її перед групою або викладачем.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Методи вивчення особистості засудженого:
 - Порівняльний аналіз кількісних і якісних методів дослідження.
 - Програми вивчення середовища засуджених:
2. Як системний підхід може виявити глибокі аспекти динаміки у групі засуджених.
3. Вплив результатів досліджень на формування програм реабілітації та інших заходів.
4. Специфіка дослідження різних категорій засуджених:
5. Особливості вивчення особистості засуджених за різні види злочинів, з різними ступенями тяжкості покарань та ін.

6. Міжнародний досвід у вивченні засуджених:

7. Аналіз методів та підходів, які використовуються пенітенціарними психологами в різних країнах.

8. Етичні аспекти вивчення особистості та середовища засуджених.

9. Майбутнє пенітенціарної психології:

Завдання для тестового контролю:

1. Яка держава НЕ є прикладом для вивчення досвіду роботи пенітенціарних психологів у контексті даної теми?

- а) Болгарія
- б) Угорщина
- в) Франція
- г) Німеччина

2. Назвіть три основних принципи вивчення особистості та групи (колективу) засуджених.

3. Який метод НЕ відноситься до основних методів вивчення особистості засудженого?

- а) Опитування
- б) Спостереження
- в) Експеримент
- г) Біографічний метод

4. Яка основна мета програм вивчення середовища засуджених?

5. Так/Ні: Дані, отримані в ході вивчення особистості та середовища засуджених, не мають практичного застосування.

6. Що є основою для вивчення особистості та середовища засуджених?

- а) Статистичні дані
- б) Психологічний портрет
- в) Щоденники засуджених
- г) Медична історія

7. Який аспект є найбільш значущим при вивченні особистості засудженого?

- а) Сімейний стан

- б) Попередній досвід злочинної діяльності
- в) Освіта
- г) Всі вищезазначені

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник /за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.

Тема № 10. Технології психологічного супроводу засуджених та персоналу установ відбування покарання

(практичне заняття – 2 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з технологіями психологічного супроводу засуджених та персоналу установ відбування покарання

План заняття:

1. Методи вивчення особистості засуджених і психологічного впливу на особистість засудженого.

2. Використання методів психотерапії (біхевіоральної, когнітивної, логотерапії, поведінково-когнітивного напрямку, арттерапії) та тренінгових технологій.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Застосування коучингових технологій у допомозі засудженим віднайти сенс життя, у постановці цілей.

2. Феномен емоційного вигорання.

3. Ознаки, детермінанти та попередження емоційного вигорання.

Інноваційні форми роботи пенітенціарного психолога з працівниками установ виконання покарання (відеолекторій, віртуальна екскурсія, тренінги, інтерактивні семінари, коучинг).

Практичні завдання:

Творчий проект:

Завдання: Розробити буклет або інтерактивний мануал для персоналу установ відбування покарання з основними принципами, методами та техніками психологічного супроводу.

Відео-ролик:

Завдання: Створити короткий відео-ролик, який б ілюстрував важливість психологічного супроводу для засуджених та персоналу та показував би практичні приклади його застосування.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Сучасні підходи та їх застосування в пенітенціарних установах.

2. Психологічний вплив на особистість засудженого: Стратегії оптимізації та можливі ризики.

3. Біхевіоральна психотерапія засуджених.

4. Когнітивна психотерапія. Її роль у корекції деструктивних переконань засуджених.

5. Логотерапія у виправних установах. Пошук сенсу життя як основний інструмент реабілітації.

6. Арттерапія для засуджених: виразне мистецтво як засіб самовираження та емоційного релізу.

7. Тренінгові технології у роботі з засудженими: виховання соціальних та життєвих навичок.

8. Коучингові технології.

9. Емоційне вигорання: розпізнавання, причини та стратегії запобігання в контексті пенітенціарних установ.

10. Інноваційні форми роботи пенітенціарного психолога з працівниками: від відеолекторіїв до коучингу.

Завдання для тестового контролю:

1. Який метод психотерапії акцентує увагу на переосмисленні ситуацій та зміні деструктивних переконань засудженого?

a) Біхевіоральна психотерапія

b) Когнітивна психотерапія

c) Логотерапія

d) Арттерапія

2. Яка з технік допомагає засудженим віднайти сенс життя та формулювати життєві цілі?

a) Тренінгові технології

b) Біхевіоральна психотерапія

c) Коучинг

d) Арттерапія

3. Яка із нижченаведених форм є інноваційною в роботі пенітенціарного психолога з працівниками установ виконання покарання?

a) Традиційна лекція

b) Відеолекторій

c) Книжкова бібліотека

d) Листівка

4. Емоційне вигорання часто пов'язане з високим рівнем стресу та надмірним навантаженням на роботі. (Вірно/Не вірно)

5. Логотерапія центрується навколо пошуку сенсу життя та особистісної відповідальності. (Вірно/Не вірно)

6. Арттерапія виключно базується на аналізі поведінки засудженого. (Вірно/Не вірно)

7. Що таке емоційне вигорання і які основні ознаки цього феномену?

8. Опишіть, як коучинг може допомогти засудженому у постановці та досягненні цілей.

9. Які основні принципи логотерапії і як вони можуть бути застосовані для роботи з засудженими?

10. Припустимо, ви - пенітенціарний психолог, і у вас є можливість запровадити новий метод роботи з персоналом установи. Який метод ви оберете та чому? Надайте аргументовану відповідь.

Рекомендована література:

1. Академічний курс кримінально-виконавчої психології: Підручник /за заг. ред. В. Й. Бочелюка, Т. А. Денисової, О. М. Тогочинського. Чернігів: ПАТ «ПВК Десна», 2019. 608 с.

2. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.

3. Дронов А.Є. Особливості проведення тренінгу в діяльності пенітенціарного психолога / А. Є. Дронов // Юридична психологія. 2015. № 2 С. 160-168. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_16

4. Кацавець Р.С. Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.:Алерта, 2018. 110 с.

5. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.

6. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.